

Adları çəkilən müsiqi alətlərindən əsəqlərdən səs çıxara bilmək, hərəkətləri koordinə etmək, səslənmənin tembə və dinamik xüsusiyyətlərinə fərqləndirə biləm kimi vərdişləri yiyələnmələrinə tələb edir. Qüvvədə olan müsiqi programında müsiqi rəhbər ilə birləikdə dörd əsillə çalmaq kimi fəaliyyət də nəzərdə tutulur. Belə bir ifaçılıq növündə müsiqi rəhbəri müəyyən bir əsəri fortepianoda çalır, uşaq isə hər bir xanənin güclü hissəsində melodiyanın tonikasını, sonradan isə bir oktava zıldı həmin notu çalır. Bundan əlavə, melodiyanın tonallığının tonika və kvintası da ifa edilə bilər. Belə ifaçılıq zamanı uşaq bu səsəri ifa etməklə barəbər, cənə zəməndə müəllimin ifasını da diqqətlə dinləyir ki, onunla bir yerdə güclü vürgüllər düzgün döşə bilsin. Bu cür ifa prosesində uşaq müəllimlə bittikdə ansambldə iştirak edir. Bundan əlavə, əsərlər müəllimin çalğısını zərb alətlərindən müsəyiyət edə bilərlər. Bu cür çalğı uşaqların ritmik hissəsinin inkişafına səbəb olur.

Müsiqi alətlərində ifaçılıq vərdişlərinin qazanılması ilk növbədə uşaqların müsiqi əsərlərinin bədii obrazlarının daxil olmasına, bu obrazların ifa prosesində göstərə biləmək qabiliyyətlərinin formalaşdırılmasına istiqamətləndirilməlidir. Müsiqi alətlərində çalmaq uşaqların intonasiya, ritmik, harmonik, polifonik, tembr eşitma qabiliyyətlərini inkişaf etdirir, müsiqi haqqında bilişlərin möhkəmlənməsinə, onun tam qarvamlımasına şərait yaradır.

Müsiqi bacarıq və vərdişlərinin təlimin məzmununun elementi kimi xarakteristikaların bəzə aşağıdakı məticələrə gəlmək imkanı verir:

- müsiqi bacarıqlarının əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdə ki, onlar müsiqi qarvama və bütün ifaçılıq fəaliyyətləri prosesində formalıdır;

- müsiqi bilişləri ilə əlaqədə olan müsiqi bacarıqları uşaqların təlim fəaliyyətinin dərk edilməsinin əsasını təşkil edir;

- müsiqi bacarıqları müsiqi məşğələləri ilə bərabər bağçadan kənardan da istifadə edilir;

- uşaqlarda aparıcı və xüsusi bacarıqlar müsiqi ifaçılığı, müsiqi haqqında emosional-obrazlı səhbatlar zamanı özünlü bürüza verir;

- ifaçılıq vərdişləri də müsiqinin qarvamlıması prosesində formalıdır;

- ifaçılıq vərdişlərinin effektivliyi əsərin bədii ideyasını başa düşmək bacarığından, müsiqi bilişlərindən müsiqi bacarıqlarından asılıdır;

Qeyd etmək lazımdır ki, göstərilən xarakteristikalar uşaq bağçalarından müsiqi məşğələrinin məzmununun bütün elementləri ilə six və qarşılıqlı əlaqədədir.

Bələliklə, "Müsiqi" programlarında qeyd olunan tələblərin həyata keçirilməsi uşaqların müsiqi bacarıqlarının formalasdırılmasında başlıca rol oynayır. Bu da estetik torbiyyə xidmət edir.

Reyçi: professor O.Rəcəbov

C. Almuradova

О формировании музыкальных способностей у детей

Резюме

В статье говорится о том, как в программах общесобразовательных школ по музыке излагаются мысли о формировании музыкальных способностей у детей.

S.Almuradova

About the formulation of music ability

of children

Summary

In the article different opinions are expressed about the formulation of music ability of children in the secondary school programmers.

Kurikulum

Yekun (summativ) qiymətləndirilmənin təşkili üsulları

Könlü Əliyeva
Təhsil Problemləri İnstitutunun böyük
elmi işçisi

Açar sözlər: qiymətləndirmə, təhsilin keyfiyyəti, monitoring, qiymətləndirmə standartları, şəxsiyyətədönməli yanrama.

Ключевые слова: оценивание, качество образования, мониторинг, стандарты оценивания, личностно-ориентированный подход.

Key words: evaluation, quality education, monitoring, standards assessment, student-centered approach.

Son illər təhsilimizdə aparılan islahatların bir istiqaməti da şagirdlərin bilişlərinin qiymətləndirilməsini əhatə edir. Hazırlanmış yeni qiymətləndirmə məxənizmi indi dərsdə şagirdlərin hər hansı mənşəyə cavabını deyil, dərsdəki bütün fəaliyyətin, onun təlimdə olda etdiyi bütün nailiyyəti özündə eks etdirir. Həc şübhəsiz, qiymətləndirmə, keyfiyyətin idarə olunmasında başlıca amil kimi çıxış edərək, keyfiyyətin yüksəldilməsi ilə əlaqədar on zurarı qarşılardan qəbul edilməsi üçün etibarlı mənbədir.

Məlum məsələdir ki, qiymətləndirmənin mərkəzində təhsilşəhərlərin nailiyyətləri dayanır. Obyektiv aparılmış qiymətləndirmə, hər səydan əvvəl, real vəziyyətin aşkara çıxarılmasında mühüm vəsiyyətdir. Məhz real vəziyyətin təhlili nailiyyətindən bəxşxələr nüqsənlər müəyyən edilir, onların aradan qaldırılması yolları dəqiqləşdirilir və göləcək üçün proqnozlaşdırma aparılır. Keyfiyyəti təhsil sistəmində olduqca mühüm bir rol oynayan qiymətləndirmə monitörinqə hadəşlərinin müəyyən edilməsi ilə başlayır və müəyyən edilməsi ilə başlayır və başlıq və

yan edilən hadəşlərin nə qədərinə nail olunduğunun deyşirəndiriləməsi ilə başa çatır. Qiymətləndirmənin məticələrinə görə perspektiv fəaliyyətlər planlaşdırılarkən, ilk növbədə, hansı inkişaf pilləsində qarşırlaşmanın müəyyəndəmək mühüm əhəmiyyəti kəsb edir. Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi sahəsində vacib istiqamətlərdən biri təhsilşəhərlərin təlim fəaliyyətinin məticələrinin dövlət standartlarına uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsidir.

"Mütərəqqi təhsil idəyası"nın əsas mahiyyəti ondan ibarət idı ki, təhsil elmi bilişlərin yox, sonay və texnologiyənin inkişaf istiqamətlərinə uyğun golən həyat bacarıqların formalasmasına yönəldiləsin. Təhsilin məzmununa hər cür yeni baxışlar tədricən qiymətləndirilməyə yanaşınan da dayısı. Artıq qiymətləndirmə dəhaçox bilişlərin tətbiqinə və həyatla əlaqələndirilməsinə əsaslanır. Belə ki, şagirdlərə problemin həlli üzrə bacarıqlarının nüüməyiş etdirmək üçün müxtəlif soviyyəli suallara müəyyən olunmuş daşıq vaxt çərçivəsində cavab verərək, fərdi biliş və

bacarıqlarını ölçməyə, onların məmən-səmə səviyyəsinin müqayisə etməyə imkan verir. Əvvələc şagirdlərin ilkin bacarıqlarını müqayisələndirilir, sonra bütün tədris ili boyunca onların nailiyyətləri izlenilir və yekun qiymətləndirilmə aparılır. Təhsil-alanın biliyinə verilən qiymət həm də müəllimlərin və məktəbin fəaliyyətinə, valideyin təhsilə münasibətinə, məktəb rəhbərlerinin pəşəkarlıq səviyyəsinə verilən qiymət kimi qəbul edilir. Yeni mexanizmə əsasən təbii olunan qiymətləndiriminin 3 növündən biri olan summativ qiymətləndirme şagirdlərin təlimi müəyyən mərhələlərindən standartlar üzrə əldə etdikləri nailiyyət səviyyəsinin qiymətləndirilməsidir. Summativ qiymətləndiriminən isə mühüm cəhəti şagirdlərin əldə etdikləri biliklərin təbqiqinə hansı səviyyədə nail olunduğunu aşkar etməkdən ibarətdir. Bu cür qiymətləndirme, ümumiyyətə tədris ilinin sonunda, bəzən tədris dövrü ərzində, programın nəzərdə tutulduğu məqsədlərə nail olunub olunmadığını baxılaraq şagird, müəllim və programla bağlı təhlilər aparmaq məqsədiçirilir.

Yekun (summativ) qiymətləndirmədə istifadə ediləcək məlumatlar, bir kursun hamısına cıhtıa edəcək şəkildə kursun sonunda (ümumi imtahan), ya da bir neçə mövzuların şəhər cıhtıa şəkildə tədris dövrü ərzində (ara imtahanı) tətbiq olunan testlərə əsas edilir. Bələ testin nticələri aşağıdakı məqsədlərlə istifadə edilə bilər:

- şagırdlərə bilik və bacarıqlarına görə qiymət vermə;
- şagırdlərin gələcək müvəffəqiyəyyətini müsəyyən etmə;
- sonrakı kursda tədrisin başlangıç nöqtəsini təyin etmə;
- şagırdlərə və müəllimə öyrənmənin dərəcəsini, ya da təhsilin kəcifiyəyyətinə bağlı istiqaməti təyin etmə;

- müxtəlif şagird qruplarının nailiy-yətlərini müqayisə etmək və s.

Qıymatlaşdırma, öyrətmə və öyrənmə müddətində şagirdə davranışını necə doğaşdıracaqına, ya da inkişaf etdirəcəyinə, ki fayat qədər qabiliyyətlə olduğunu görünəşdir, müvafiq şəhərə yaxınlaşdırma və istiqamətdə davam etdirməyə çalışacaqdır.

Summativ qiyomatlaşdırma tolim prosesinde müyyən mərhələlərə (bohs və ya bölmənin, yarımının sonunda) yekun vurmaqla, qiyomatlaşdırma standartlarının səviyyələrinə əsasən hazırlanmış vasiyətələrə şagirdin nailiyat səviyyəsini ölçmək məqsədilə aparılır. Summativ qiyomatlaşdırmanın nticəsi rəsədiñ və keçirildiyi tarixdə jurnalda qeyd olunur. Summativ qiyomatlaşdırma kiçik və böyük summativ qiyomatlaşdırımlarından ibarətdir. Kiçik summativ qiyomatlaşdırma (KSQ) bohs və ya bölmərin sonunda altı həftədən gec olmayaqca müslümlərin tərəfindən, böyük summativ qiyomatlaşdırma (BSQ) isə yarımının sonunda məktəb rəhbərliyinin təşirikli ilə fənni tədris edən müslümlərin tərəfindən keçirilir.

Böyük summativ qiymətləndirmə vəsütləri fənnin məzmunundakı zəruri əməlikləri şəhər etməkədən daha çox tətbiqi vacançlıqları yoxlamaya xidmət edir. Qiymətləndirmə vəsütlərinən həm də dərəndəki növbəti summativ qiymətləndirmələr zamanı istifadə olunmasına yol verilir.

Kiçik summativ qiymətləndirmənin cərçি�lmə vaxtı tədris planında hələdə ömür dars üçün nəzərdə tutulan saatların sayından asılı olaraq fərdi şəkildə müəyyən edilir. Belə ki, ana dili fənnindən kiçik summativ qiymətləndirmə üçün müyyəyen edilmiş vaxt texnologiya və ya müsiqi fənni ilə cənə ol bilməz. Kiçik summativ qiymətləndirmə vasitələri fənn dərsləri edən müsləhət tərafından hazırlanır.

Böyük summativ qıymətləndirmə

Üçüncü vasıtalar qıymətləndirinənə standartları əsasında hazırlanır. Standartın hər söviyəsində uyğun olaraq müəyyən sayıda suallar nozardə tutulur. Şəqidin düzgün cavab verdiyi sualların sayı ilə onun qıyməti müəyyən olunur. Sunnmativ qıymətləndirilmənin keçirilməsi üçün əsullar fənnin möqsədində uyğun müəyyənəlsədir. Kirçik sunnmativ qıymətləndirmələrin sayıni isə fənnin planlaşdırılmasına əsaslı mülliəm müəyyən edir.

bacarıqları müsyyən olunur və standartları soviyyelerinə uyğun təşqislər hazırlanır. Müəllim bu standartlar osasında on mühüm bacanqları müsyyən edir və qiymətləndirme soviyyelerini nəzərə almaqla suallar hazırlayır. Bu zaman daha çox bilik və bacarıqlıların tətbiqinə yönələn suallardan istifadə edilir. Əgər müəllimin məqsədi başa çatmış bölmə və ya bəhs vəsaitləsi reallaşdırılmış standartların soviyyelerinə şagirdlərin uyğunluğunu yoxlamaqdır, onda yoxlama yazıları kiçik summativ qiymətləndirmə vəsaiti kimi istifadə edilir.

Yekun qiymətləndiməni müxtəlif forma və metodlarla həyata keçirirlər. Bunlardan şəhəri imtahan, yazılı imtahan və testi göstərmək olar.

Şifahi imtahan üçkun qiymətləndirənən ənənəvi formalarındandır. Şifahi imtahan sualları aşağıdakı formada təşkil edilir. İlk olaraq əsaslandırma, mühakimə, analiz tələb edilən nəzəri suallar cəvablılığı üçün sual şəninin nəzəri-praktik təhlili, müqayisəli analizi və cəmi-statistik təhlili prosesidir. Bu imtahanın əntənlində yüksək keyfiyyətli testlərin hazırlanması ilə bağlıdır. Tapşırıqların test fonnasında verilməsi üçün müəyyən tələblərri riyad etmək lazımdır:

quydular. İkinci hərəkət əsasında məsələlərinin şəhərə cədir, hansı ki şagird yekun qiymətləndirməyə hazırlaşarkən nəzəriyyənin praktikaya töbükünü də araşdırur. Praktikiş suallar şagirdlərin ələ et-

sına uyğun təlimatların adekvatlığı,
 - mənşəti ifadə tərzinin aydın, anlaşıq-
 lyi və ləkonik şəkildə olmasa,
 - test elementlərinin düzgün formada
 yerləşdirilməsi,
 - qəbul edilmiş forma çərçivəsində
 qiymətləndirmənin birinciliyi.

Eyni zamanda testləşdirmə - şagird
 mühəsəfəyiyyətlərinin, tələbə nailiyyətlə-
 rının qiymətləndirilməsi, aşkar edilməsi,
 yoxlanılması, ölçüləsi və müvafiq nati-
 calərdən istifadə edilməsi üçün apartan
 sinəq prosesidir.

Müsəsir testləşdirmə - ilk növbədə
 elmi-statistik təhlili natiçəsində tədris
 prosesinin səmərallılığının artırılmasına xid-
 met vasitəsidir.

Tədris homişi qiymətləndirməyə yō-
 nəlir. Çox zaman müəllimlər summativ
 qiymətləndirmənin tələblərinə bildikdən
 sonra tədrisi ona uyğun qururlar. Bu o
 deməkdə ki, qiymətləndirmənin məzmu-
 nu təhsilin məzmununa çox güclü təsir
 göstərir. Əlbətta, imtahanlar şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinin bir for-
 masıdır, məktəbdaxili qiymətləndirmənin
 sonuncu mərhələsidir. Yekun qiymətləndir-
 məyədək şagirdlər digər qiymətləndir-
 mərəhələlərindən, o cümlədən diaqno-
 stik, formativ və summativ qiymətləndir-
 mərəhələlərindən keçirirlər. Buraxılış
 siniflərində yekun qiymət hesablanması
 illik və imtahan qiymətləri ilə yanaşı,
 sinəq yoxlamalarının natiçələri və əvvəlki
 sinifdəki nailiyyətlərin eks etdirən illik
 qiymət nəzərə alınmaqla müvafiq düstur
 əsasında çıxarılır. Yekun qiymətləndir-
 manın bu cür aparılması bilməsədən
 şagirdin mənəfəyinə xidmet etməkə mək-
 təbin, müəllimin və şagirdin yalnız son
 sinifdə deyil, əvvəlki siniflərdə də məsu-
 liyyətini xeyli artırır.

Summativ qiymətləndirmələrdə müəllimlərden milli kurikulumda qiymətləndir-
 mərəhələsinə uyğun olaraq şagird-

ları qiymətləndirmək və natiçələr haq-
 qında valideyinlərə hesabat vermək tövbə
 olunur. Eyni zamanda hər təhsil pilləsinin
 sonunda ölkə üzrə eyni sistemli qiymət-
 ləndirmə aparılır.

İllik qiymətləndirmə dərs ilinin so-
 nunda (may ayının sonuncu həftəsindən
 gec olmayaq) keçirilir. İllik qiymətləndir-
 mərəhələnin yarımılık qiymətlərin hesablanması
 əsasında aparılır və aşağıdakı düsturlər
 müəyyən edilir:

$$I = Y_1 + Y_2 / 2$$

Burada I - illik qiymət, Y_1 və Y_2 -
 yarımılık qiymətlərdir.

Yekun qiymətləndirmə illik və ya-
 rımılık qiymətlərin hesablanması əsasında
 aparılır:

$$Y = Y_1 (35\%) + Y_2 (35\%) + I (30\%)$$

Buraxılış siniflərində yekun qiymətləndir-
 mərəhələ Təhsil Nazirliyinin müəyyən et-
 diyi müvafiq düstur üzrə çıxarılır.

Şagird fənn üzrə yarımılık summativ
 qiymətləndirmədə "qeyri-kaf" qiymət
 alırsa, müəllim bu fənn üzrə növbəti
 tədris fəaliyyətyində ümumi tədris proqra-
 mına uyğun nəzərdə tutulan bilik və ba-
 carıqların daha darindən mənimsənilməsi
 üçün eləva imkənlər yaradır.

Müəllimin fəaliyyəti yalnız summativ
 qiymətləndirmələrlə məhdudlaşdırır, şagird
 nailiyyətlərinin monitoringi diaqno-
 stik və formativ qiymətləndirmə formalara-
 nda da aparılır. Diaqnostik qiymətləndir-
 mərəhələ şagirdin bilik və bacarıqlarının
 ilkin səviyyəsini müəyyənləşdirmək möq-
 südi ilə müəllim tərəfindən aparılır.
 Natiçələrə uyğun olaraq müəllim təlim
 strategiyasını və şagirdlərin hər birinə
 fərdi yanışmaz yollarını müəyyənləşdirir.
 Bu qiymətləndirmənin natiçələri jurnalda
 qeyd olunur. Formativ qiymətləndirmə
 tədris-təlim fəaliyyətini davamlı olaraq
 müsəyət edən prosesdir və birləşən müəllim
 tərəfindən həyata keçirilir. Formativ
 qiymətləndirmənin natiçələri məktəblə-

kitabçası vasitəsilə şagirdlərə və vali-
 deynlər çatdırır. Summativ qiymətləndir-
 mərəhələlər fənnlərin planlaşdırılmasında
 yoxlamaların aparılması üçün nəzərdə tu-
 tutulan saatlar hesabına keçirilir.

Şagirdlərin fənnlər üzrə bilik və ba-
 carığın tədris programında nəzərdə tutul-
 muş gözənlənilən natiçələrə və qarşıya
 qoyulan məqsədə osaslananq məqayisə
 edilir. Fənnlər üzrə bilik və bacarıqlan
 həm tədris prosesində, həm də mövzunun
 öyrənilməsinin sonunda qiymətləndirmək
 olar. Fənnlər üzrə biliklərin və bacarıqların
 qiymətləndirməsinin natiçələri beşballı
 rəqəmli qiymətlərə və yaxud məktəbdaxili
 qiymətləndirmə sisteminə uyğun ola-
 raq sıfırı və ya rəqəmli qiymətlərə aks
 olunur. Yekun (summativ) qiymətləndir-
 mərəhələnin mənimsənilməsi istiqamətində
 şagirdlərin əldə etdiyi əsrliliyişləri
 dayarlıdır. Bu qiymətləndirmə növü
 mövzunun, bəhs və bölmənin, yaxud
 da tədris ilinin sonunda eyni qaydada
 həyata keçirilir. Yekun (summativ) qiymətləndir-
 mərəhələnin mənimsədiklərini töbük-
 etmə bacarığına nə dərəcədə malik ol-
 duqlarını aşkara çıxarmaqla mənimsəmə
 səviyyəsinə etibarla və adekvat göstərici-
 sidir. Ümumtəhsil məktəblərində kuriku-
 lumlarla bağlı yeni qiymətləndirmə sist-
 eminin töbük şagirdlərin təhsils mənasi-
 batının dayışmasına, onların qiymət al-
 maq xatirinə deyil, həqiqətən müəyyən
 bilik, bacarıq və dəyərər sisteminə yit-
 ələnəsinə xidmət edir və notice etibarla
 Azərbaycan təhsil sisteminin dünyaya
 təhsil sisteminin integrasiyası prosesini
 sırasınlıdır.

Qiymətləndirmənin düzgün aparılma-
 si tədris prosesinin müraciətə məsələ-
 lərindən biridir. Düzgün qiymətləndirmə
 aşağıdakı xüsusiyyətlərə malikdir:

- müəllim və şagirdlərin öz işinin
 keyfiyyətinin artırmasına soy göstərmək;
- şagirdlərdə bacarıqlar səviyyəsinin
 müəyyən etmək;

- əldə edilən nailiyyətlərin dərəcələ-
 rini müəllim və şagirdlər göstərmək;
- şagirdlərin öz bilik və bacarıqlarını
 nümayiş etdirmək imkanı yaratmaq;

- şagirdlərən hansına daha çox
 dəstək olunmasına müəyyənləşdirmək;
- şagirdlərə təhsils və biliklərin qar-
 zanılmasına motivasiya yaratmaq;

- eləva məşğələlərə chiyəcə olğunu

müvəyyənləşdirmək;

Eləzizki qiymətləndirmə sistemi doqquq
 müvəyyənləşdirilən qiymətləndirmə standar-
 tlarının əsasında, müasir qiymətləndir-
 mərəhələnin metodlarından istifadə edərək şagird
 nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinə əks
 etdirir. Qiymətləndirmə və təhsil
 siyasetində müasir yanaşmaların töbükqi
 və inkişaf etdirilməsi yeni qiymətləndir-
 mərəhəməxanalarının töbükqi, şagird
 nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinin ob-
 yekutiyyətini artırır. Qəbul edilmiş standar-
 tlara uyğun bilik və bacarıqların
 qiymətləndirməsinin natiçələri beşballı
 rəqəmli qiymətlərə və yaxud məktəbdaxili
 qiymətləndirmə sisteminə uyğun ola-
 raq sıfırı və ya rəqəmli qiymətlərə aks
 olunur. Yekun (summativ) qiymətləndir-
 mərəhələnin mənimsənilməsi istiqamətində
 şagirdlərin əldə etdiyi əsrliliyişləri
 dayarlıdır. Bu qiymətləndirmə növü
 mövzunun, bəhs və bölmənin, yaxud
 da tədris ilinin sonunda eyni qaydada
 həyata keçirilir. Yekun (summativ) qiymətləndir-
 mərəhələnin mənimsədiklərini töbük-
 etmə bacarığına nə dərəcədə malik ol-
 duqlarını aşkara çıxarmaqla mənimsəmə
 səviyyəsinə etibarla və adekvat göstərici-
 sidir. Ümumtəhsil məktəblərində kuriku-
 lumlarla bağlı yeni qiymətləndirmə sist-
 eminin töbük şagirdlərin təhsils mənasi-
 batının dayışmasına, onların qiymət al-
 maq xatirinə deyil, həqiqətən müəyyən
 bilik, bacarıq və dəyərər sisteminə yit-
 ələnəsinə xidmət edir və notice etibarla
 Azərbaycan təhsil sisteminin dünyaya
 təhsil sisteminin integrasiyası prosesini
 sırasınlıdır.

Rəyçi: pedaqogika üzrə fəlsəfə
 doktoru A.Nəbiyev

İstifadə edilmiş adəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil sisteminde Qiymətləndirmə Konsepsiyası. Bakı, 2009.
2. Hacıyeva T. Ümumtəhsil məktəblərində məktəbdaxili qiymətləndirmənin

aparılması qaydaları // Kurikulum. 2009. № 4.

3. Mərdanov M., Ağamaliev R., Mehərbəv A., Qardaşov T., Təhsil sisteminde monitoring və qiymətləndirmə. Bakı: Çəştioglù, 2003.

K.Əliyeva

Методы организации итогового оценивания

Резюме

Данная статья посвящена методам организации и технологии использования мониторинга итогового оценивания. В статье также раскрываются научно-практические подходы и даются рекомендации в решении проблем,

возникающих при оценивании знаний учащихся в общеобразовательных школах.

K.Əliyeva
Methods of organizing the final assessment
Summary

This article focuses on methods of organization and technology of monitoring the outcome of assessment. The article also reveals the scientific and practical approaches and provides recommendations to address the problems arising when evaluating students' knowledge in schools.

Bir məktubdan sətirlər

“Azərbaycan məktəbi” jurnalı ilə arxivlə əməkdaşlıq edən, onun daimi oxucusu olan Şəhriyər Əliyevin 60 yaşıñ tamam olmasında əlaqədar redaksiyaya Mircəfir Həsənovun təbrik-məktubu daxil olmuşdur. Redaksiya bu təbrik məktubuna qoşularaq, aşağıda onun mətnini dərc edir.

S.Əliyev 1989 – cü ildən 2000 – ci ilə kimi Təhsil Problemləri İnstitutunda “icmik elmi işçi, baş elmi işçi, “Kənd məktəbi problemləri” və “İbtidai təlim” şöbələrinin müdürü vəzifələrində çalışmışdır. O, 1994 – cü ildə pedagoqika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi, 2004 – cü ildə isə dosent elmi adı almışdır.

2000 – ci ildən Azərbaycan Müəllimlər İnstitutundan işləyir. Alimin tədqiqatlarının on mütlüm istiqaməti texnologiya fənni ilə əlaqədardır.

Şəhriyər müəllim son illərdə təbiətin qorunmasına – ekoloji məsələlərə aid tədqiqatları an mütlüm istiqaməti texnologiya fənni ilə əlaqədardır.

Şəhriyər müəllim son illərdə təbiətin

Onun yaradıcılığının mühüm bir istiqaməti da kurikulum islahatının həyata keçirilməsində xüsusi emayı olan, pedagoqiki fəaliyyətində innovasiyalardan, yeni təlim texnologiyalarından geniş şəkildə istifadə edən qabaqcıl məktəb hərbarları və mütlülinin iş təcrübəsini ümumiləşdirmək və mətbuat səhifələrinin işi işqənləndirməkdir.

Şəhriyər müəllimin elmi – pedagoji, sosial, iqtisadi və ekoloji sahələrdə aktual məsələlərə dair 30-a qədər kitabı, 600-ə yaxın jurnal və qəzet məqədələri çap olunmuşdur. Yüksəkxitləşmiş kadrların hazırlanması sahəsində səmərəli elmi-pedagoqiki fəaliyyətinə görə və unadan olmasının 60 illiyi münasibətlə Təhsil Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Pedagoqji icimaiyyətin rəqəbatını qazanmış Şəhriyər müəllimi yubileyi münasibətlə ürkəndən təbrik edir ona can sağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

Mirzə Ələkbər Sabir – 150

Böyük şair və pedaqoq

Rüfət Hüseynzadə
AMİ-nin pedagoqika kafedrasının müdiri,
pedagoji elmlər doktoru,
professor, əməkdar mütəllim

Açar sözlər: Mirzə Ələkbər Sabir, pedagoji fikirlər, məktəb, təhsil, tərbiyə

Ключевые слова: Мирза Алекпер Сабир, педагогические мысли, школа, образование, воспитание.

Key words: Mirza Alakbar Sabir, pedagogical thoughts, school, education, upbringing.

Azərbaycan pedagoqika fikir tariximizdə öz yeri, mövqeyi olan şəxsiyyətlərdən biri də Mirzə Ələkbər Sabirdır. Nizami, Füzuli, M.Ş.Vazeh, M.F.Axundov, S.Ə.Şirvani kimi simalar xalqımızın ədəbi, fəlsəfi, pedagoqji irsinə, milli-mənəvi dəyərlərimizə layıqlı xidmətlər göstərmişlər. Tədqiqatçılarımız bu böyük simaların ədəbi-bədii əsərlərini üyəsərək, onların pedagoji fikirlərinə da diqqəti çəlb etmişlər. Azərbaycan şairlərinin əsərlərində mənəvi safiyyə, mədəni yüksəlisi və maariflənməyi çağırın başlıca mövzü kimi qələmə alınmışdır. Cəxəslik pəzəyimizən parlaq ənənələrini yaşatmaqla berabər öz satirik şeirləri ilə pəzəyimizi icimai məsküro baxımdan zənginləşdirən Sabir bir pedagoq kimi tanınmışdır. O həm də çox çətinliklə olsa da, Bakı “Sadət” məktəbində mütlüm İslamiyyət.

Bədii, fəlsəfi fikir tərəqqisində müstəsna rol oynamış Mirzə Ələkbər Sabir Tahirzadə satirik şerin böyük ustası kimi, həm də Azərbaycan pedagoqiki fikrinin inkişafı tarixində mütlüm rol oynamış, təhsilin, maarif və mədəniyyətin inkişaf-

finda xüsusi xidmətlər göstərmişdir. Sabirin adı həmişə maarif, məktəb, gənə nəsilin təlim və tərbiyəsi məsələləri ilə sıx bağlı olmuşdur. Sabir böyük mütəfəkkir, nadir satirik şair, böyük məbədin və mahir pedagoq kimi tanınmışdır.

Böyük şair yalnız öz dövrlünün rəzalet və cəhələt dönyəsini qəmçülməmiş, həm də uzaq gələcəyin aktual problemlərini müyyənləşdirmiş, yenilミニliyə gedən qışurları bir-bir göstərmiş, onları aradan qaldırmak üçün yollar aranmasının qarşıyu qoymuşdur. Ətinən əsrin elç məhüm icimai-siyasi hadisəsi, maarif, məktəb və yaxud mösət məsələsi yoxdur ki, bunlar M.Ə.Sabir yaradıcılığında öz satirik qəbiliyi ilə öz əksini təpməsi olsun.

Ələkbər işləsi hələ 5-6 yaşında olduğu zaman dini şeirlər oxumağı bacarmış, atası ona dərvış paltarı geydimiştir. Atası onu səkkiz yaşına çatdıq zaman molla məktəbinə qomyusdur. Orta əsrlərdən qalmış olan bu məktəblərdə dönyəvi əmlətlər yox dərsəsində idi. Burada “Qurani-Karim”-dən əlavə, hədislər, dini rəvayətlər, Sədi Şirazinin “Güllüstan” və “Bustan”, daha sonralar Colaibdin